

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT, OPENBARE WERKEN, VLAAMSE RAND, TOERISME EN  
DIERENWELZIJN

## NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

### Betreft: Startbeslissing Complex Project Kustvisie

## 1. INHOUDELIJK

### PROBLEEMSTELLING

De klimaatverandering heeft gevolgen voor alle regio's op aarde: bestaande weerpatronen wijzigen en de zeespiegel stijgt. Als gevolg van hevigere stormen en een stijgende zeespiegel zal de kustbescherming hoe langer hoe meer onder druk komen te staan. Maar ook het hinterland zal steeds meer problemen kennen in kader van afwatering naar de Noordzee en verzilting van de Polders.

Op basis van meetgegevens en diverse klimaatmodellen zijn er wereldwijd diverse inschattingen gemaakt over de klimaatveranderingen en de talrijke gevolgen ervan. Elk van deze inschattingen heeft inherent een onzekerheidsband of waarschijnlijkheidsverdeling. Verschillende klimaatmodellen brengen verschillende fysische en chemische processen al dan niet in rekening.

De onzekerheidsband rond de IPCC klimaatscenario's is, onder invloed van bijkomende gegevens, vergroot. Er is wetenschappelijke consensus dat ijskappen sneller afsmelten dan voorheen en dat er een hogere zeespiegelstijging in de 21<sup>ste</sup> eeuw kan worden verwacht, waarschijnlijk zelfs meer dan tot nu algemeen aangenomen (Clarck *et al.*, 2015).

Recent zijn nieuwe bevindingen over de invloed van het smelten van de ijskappen op zowel de wereldwijde als de plaatselijke zeespiegelstijging gepubliceerd (Pollard *et al.*, 2015; De Conto and Pollard, 2016; Scambos *et al.*, 2017). Door de waarschijnlijkheidsverdelingen van deze nieuwe bevindingen en modellen te combineren met deze van eerdere klimaatscenario's, kan worden aangetoond dat niet enkel de meest waarschijnlijke waarde voor zeespiegelstijging stijgt, maar dat vooral de meest extreme waarden sterk toenemen, en dit voor elk vooropgesteld IPCC klimaatscenario (Le Bars *et al.*, 2017). Een concrete vertaling van deze scenario's naar de Vlaamse

kust moet nog gebeuren, maar deze bevindingen suggereren een hogere zeespiegel (hoger dan 80 cm) in 2100.

De kust en haar achterliggend gebied is door het huidige gebruik en bebouwing erg kwetsbaar voor de gevolgen van de klimaatverandering (analyse Masterplan Kustveiligheid).

Bij een fors hogere zeespiegelstijging, stelt zich de vraag hoe lang we het huidige kustbeschermingsbeleid kunnen verderzetten, of, tot wanneer de technieken - aan de orde in het huidige Masterplan Kustveiligheid- kunnen worden toegepast. Mogelijks dient zich een fundamentele verandering aan in de wijze waarop vandaag de dag wordt omgegaan met de kustbescherming.

Door de wijze waarop we de laatste decennia omgingen met de natuurlijke processen aan de kust, staat de ecosysteemdienst 'kustbescherming' onder druk. Daardoor zal de verwachte zeespiegelstijging grote maatschappelijke gevolgen hebben, zoals economische schade aan infrastructuur.

De onzekerheid met betrekking tot de te verwachten zeespiegelstijging, en vooral de bovengrens ervan, zal waarschijnlijk de eerstkomende jaren niet worden weggewerkt. Het is daarom niet verstandig om pas met deze inzichten aan de slag te gaan wanneer er relatieve zekerheid bestaat over die bovengrens. Daarenboven zal de zeespiegelstijging ook na 2100 niet stoppen of afvlakken.

Daarenboven vormt het uitstellen van robuuste en flexibele maatregelen in het kader van de kustbescherming, net als het niet doorrekenen van maximale waarden, mogelijks een cumulatieve financiële last. Dit, omdat andere investeringen aan de kust intussen de ruimte voor een kustbescherming met een verder tijdsperspectief innemen.

## BELEIDSCONTEXT

Al in 2006 is de Vlaamse overheid een studie gestart om te onderzoeken hoe de Vlaamse kust tegen een zeer zware stormvloed (1000-jarige stormvloed) beveiligd kan worden. Dit heeft in 2011 geresulteerd in het Masterplan Kustveiligheid met 2050 als tijdhorizon. Hierin zijn per kustgemeente diverse maatregelen opgenomen om de kust en het achterland tegen overstromingen vanuit zee te beschermen.

Daarbij is rekening gehouden met een zeespiegelstijging, zoals die toen kon worden ingeschat op basis van de beschikbare wetenschappelijke studies. Het Masterplan Kustveiligheid heeft dus als doel de veiligheid van de bewoners in de kustzone en het laag gelegen achterland te garanderen tot 2050. De harde maatregelen in het Masterplan Kustveiligheid, die een langere levensduur moeten hebben, brengen 80 cm zeespiegelstijging in rekening tot 2100.

Het voorzorgsprincipe indachtig, is het noodzakelijk nu al extremere klimaatscenario's dan tot nu toe aangenomen in rekening te brengen. Als deze scenario's zich doorzetten, dan komt de kustveiligheid van de Vlaamse kust sneller (als gevolg van een snellere zeespiegelstijging) en sterker (als gevolg van een hogere zeespiegel) onder druk te staan.

De investeringen in kustbescherming, met als doel het opvangen van de gevolgen van de zeespiegelstijging, zijn dan ook van aanzienlijke grootte en continu van aard. Het is dus van belang om investeringen af te wegen tegen de langetermijndoelen en bijgevolg ook de maatschappelijke kosten en baten.

Door tijdig te starten met het onderzoek kunnen geïntegreerde oplossingen uitgewerkt worden. Maatregelen en oplossingen zullen daardoor meer doordacht zijn. Deze aanpak biedt de kans om een strategie uit te werken, die stapsgewijs en op maat van de veranderende condities kan

uitgevoerd worden. De bijhorende investeringen kunnen in tijd gespreid worden, en zullen in totaliteit ook lager zijn dan in het geval, waarbij noodgedwongen aanpassingen aan de kustbescherming in veel sneller tempo moeten doorgevoerd worden op een later tijdstip.

Aangezien de onzekerheden bij de projecties van de zeespiegelstijging op de korte en middellange termijn (tot 2050) beperkter zijn dan op de lange termijn (2100), wordt binnen het Complex Project Kustvisie in hoofdzaak deze lange termijn beschouwd. Beschermingsmaatregelen tot 2050, ikv het Masterplan Kustveiligheid, moeten dan ook in het licht van de evoluerende processen en inzichten geëvalueerd en bijgesteld worden. Algemeen dienen de maatregelen flexibel te zijn, zodat ze niet steeds aangepast hoeven te worden aan nieuwe processen ikv klimaatverandering en inzichten in de effecten op onze kust. Daarnaast moet elke maatregel ook robuust zijn - zodat ook de extreme projecties ingerekend worden binnen de maatregelen - en flexibel om de veranderende inzichten in en wijzigende condities van de klimaatverandering op te kunnen vangen.

De effecten van een snellere zeespiegelstijging worden ook alsmaar intenser voelbaar in het hinterland van de kust, de polders. De studie "Waterbehoefte, -gebruik en -aanbod analyse van de kuststreek" van de Provincie West-Vlaanderen (oplevering eind 2018), wil dan ook onderzoeken hoe de zeespiegelstijging interageert met de processen aan land (verzilting, afwatering,...). Daarnaast zijn ook de polderbesturen actief aan de slag met het mitigeren van de effecten van de zeespiegelstijging aan land. Bijkomend lopen ook onderzoeken naar de demografische ontwikkelingen in de kustzone. Deze maatregelen worden opgenomen in het Beleidsplan Ruimte en dienen complementair te zijn aan de maatregelen binnen het complex project Kustvisie.

## AANPAK

Het Complex Project Kustvisie is gericht op het ontwikkelen van een lange termijn aanpak van de Vlaamse kustbescherming, met 2100 als tijdshorizon. Het uitgangspunt voor het ontwikkelen van deze aanpak is dat rekening moet worden gehouden met extremere zeespiegelstijgingen dan tot nu toe het geval was in de bestaande beleidsplannen. Dit is te verantwoorden, omdat er almaar meer wetenschappelijke basis is om aan te nemen dat de evolutie naar extremere zeespiegelstijgingen zich kan voltrekken tijdens de komende decennia.

Er is voor gekozen om het besluitvormingsproces te laten verlopen via de daartoe geëigende procedure voorzien in het Vlaamse decreet complexe projecten. Waar relevant is er wisselwerking met de lopende en toekomstige afzonderlijke besluitvormingstrajecten van de federale overheid over de mariene ruimtelijke planning op zee en wordt er afgetoetst met de lopende onderzoeken in het kader van interactie met processen aan land.

Met het decreet van 25 april 2014 en het uitvoeringsbesluit van 12 december 2014 is de regelgeving inzake complexe projecten sinds 1 maart 2015 van kracht<sup>1</sup>. De nieuwe procesaanpak moet toelaten om een dergelijk uitdagend project op een transparante manier aan te pakken en een groot maatschappelijk draagvlak te verwerven voor de uiteindelijke oplossingsrichting die de voorkeur wegdraagt. Een complex project is met name een project van groot maatschappelijk en ruimtelijk-strategisch belang, dat baat heeft bij een geïntegreerd vergunningen- en ruimtelijk planproces. Het complex project Kustvisie voldoet aan deze definitie.

---

<sup>1</sup> Zie art. 2, 5° decreet complexe projecten. Wat specifiek moet worden verstaan onder een project van groot maatschappelijk en ruimtelijk-strategisch belang, werd op uitdrukkelijke vraag van de Raad van State, afdeling Wetgeving decretaal verduidelijkt aan de hand van de volgende criteria: '1° de probleemstelling of het programma van het project is meervoudig en omvat diverse af te wegen belangen; 2° het project is onontbeerlijk voor een noodzakelijke verbetering van de woonkwaliteit, de milieukwaliteit, de economische ontwikkeling en/of de mobiliteit; 3° bij de afwending van de betrokken belangen is de maatschappelijke meerwaarde prominent; 4° het project is ruimtelijk structurend voor het gebied in kwestie of wordt voorzien in een complexe omgeving; 5° het project heeft een grote rechtstreekse of onrechtstreekse socio-economische, ruimtelijke, leefmilieu gerelateerde of verkeerskundige impact; 6° het project houdt ongebruikelijke investeringen en inspanningen in op vlak van ontwikkeling en beheer.' (art. 7). Deze criteria worden behandeld onder 'Complexiteit van het project'.

Deze procesaanpak onderscheidt vier fases: de verkenningsfase, de onderzoeksfase, de uitwerkingsfase en de uitvoeringsfase. De startbeslissing rondt de verkenningsfase af en is het startsein voor de onderzoeksfase. Het verkennend technisch onderzoek identificeerde reeds een breed gamma aan mogelijke bouwstenen en typeoplossingen, die in de onderzoeksfase verder onderzocht kunnen worden. In deze onderzoeksfase zullen combinaties van maatregelen (strategieën) onderzocht worden om invulling te geven aan de kustbescherming in 2100, waarmee de gevolgen van de verwachte zeespiegelstijging zo efficiënt mogelijk kunnen opgevangen worden.

De kustzone, zowel aan landzijde als op zee, is een ruimtelijk drukbezette zone, waar activiteiten en functies van veel belanghebbenden samenkomen. Oplossingen die in eerste instantie het breed maatschappelijk belang op korte en lange termijn dienen, maar ook maximaal rekening houden met de belangen van de kustactoren, zullen binnen een maatschappelijke kosten-baten analyse geprioriteerd worden. Het zoeken van geschikte en toekomstbestendige oplossingen met een groot maatschappelijk draagvlak is een belangrijke uitdaging.

Aan deze startbeslissing wordt een procesnota toegevoegd (zie bijlage), die de projectstructuur omschrijft en aangeeft hoe de verscheidene actoren worden betrokken bij het proces.

De procesnota is, in tegenstelling tot de startbeslissing, een dynamisch document dat in de loop van het proces regelmatig geactualiseerd wordt op basis van nieuwe inzichten of een gewijzigde omgevingscontext.

## DOELSTELLING VAN HET COMPLEX PROJECT KUSTVISIE

### **ÉÉN CENTRAAL DOEL**

De centrale doelstelling van het Complex Project Kustvisie is het verder opdrijven van de kustbescherming tegen overstromingen na 2050. De Vlaamse Overheid zal onderzoeken welke bijkomende maatregelen genomen moeten worden, bovenop de maatregelen die reeds van kracht zijn en uitgevoerd worden in het kader van het Masterplan Kustveiligheid, om de Vlaamse kustzone voor te bereiden op de gevolgen van een hogere zeespiegel. Zij zal voor nieuwe klimaatscenario's nagaan welke ingrepen noodzakelijk en nuttig, technisch haalbaar en maatschappelijk relevant zijn, op lange termijn. Zij zal onderzoeken welke aanpak in die scenario's de beste is, en hoe die moet worden gerealiseerd.

Hierbij wordt uitgegaan van de strategische beleidsoptie "beschermen" waarbij bewoning, leefomgeving en economie grotendeels ongewijzigd blijven, met uitzondering van de introductie van nieuwe waterkerende infrastructuur of wijziging van bestaande infrastructuur.

De centrale doelstelling van het complex project Kustvisie is alle mogelijke beschermingsmethodes te onderzoeken:

- op de huidige dijk
- op of nabij het strand
- in de zee

Om de doelstelling van klimaatbestendigheid te realiseren moet tijdens de komende onderzoeksfase eerst en vooral duidelijk worden, wat het inhoudt om voorbereid te zijn op de grotere zeespiegelstijgingen die waarschijnlijk op ons afkomen.

Cruciaal is, dat daarbij ver genoeg vooruit gekeken wordt, op zijn minst tot 2100, om te komen tot oplossingen die lange tijd kunnen standhouden en nut zullen hebben. Gegeven het feit dat het tempo van de zeespiegelstijging onzeker is, moeten oplossingen kunnen evolueren met de zeespiegelstijging, of gaandeweg geïmplementeerd kunnen worden. Dit houdt in dat bijsturing op basis van de evolutie van de klimatologische omstandigheden mogelijk moet zijn, dus, dat de maatregelen robuust, maar ook flexibel zijn.

Binnen de participatieve context van het project zullen ook door het publiek aangedragen andere oplossingsrichtingen, die binnen dit verband en strategisch niveau als 'redelijk' kunnen worden omschreven, worden onderzocht.

### **3 prioritaire functies**

Bij het ontwikkelen van oplossingen en maatregelen om de centrale doelstelling te verwezenlijken, wordt volgende streefbeeld als leidraad gehanteerd:

“Het ontwikkelen van een **veilig**, gezond en multifunctioneel kuststelsel dat op duurzame wijze gebruikt wordt voor menselijke behoeften”.

Het maken van bovenstaande veiligheidskeuzes zal daarom bekeken worden met 3 prioritaire functies in het achterhoofd.

#### **1. Maatschappelijke Baten:**

De kustbescherming van de toekomst, bestand tegen extremere zeespiegelstijgingen en daardoor groter en grootschaliger zal focussen op alle processen die zich zowel aan de kust als – hiermee gerelateerd - landinwaarts afspelen. Ze zal - op een andere wijze dan nu het geval is - het gebruik van ruimte en tal van belangrijke maatschappelijke gebruiksfuncties beïnvloeden.

De oplossingen ikv kustbescherming die bestudeerd worden in de onderzoeksfase, zullen in eerste instantie gewogen worden door een maatschappelijke kosten-baten analyse, met 2100 als horizon.

Door de veelheid aan gebruiksfuncties (en belangen) is het risico op conflicten in ruimtegebruik het grootst voor deze functie. De meer kleinschalige private belangen stellen zich hier dan ook tegenover de breed-maatschappelijke en toekomstgerichte belangen. De grote omvang van de kustbescherming van de toekomst, biedt de mogelijkheid om voor zowel economische functies (recreatie, toerisme, blauwe economie, beveiliging van havens en scheepvaart, landbouw, visserij en andere economische functies), als natuur en milieu te streven naar maximale win-win-situaties. Dit kan relevant zijn voor de toegevoegde meerwaarde die men nu al zoekt voor deze functies.

Zorg voor de duurzaamheid van de tewerkstelling in deze sector en mogelijkheden om te groeien, binnen de doelstellingen van een integrale Kustvisie, zullen dan ook een rode draad zijn binnen het uitwerken van maatregelen.

Indien dit het geval is zal dit verder gecommuniceerd worden naar en oplossingsgericht overlegd worden met de daartoe voorziene structuren en gremia die bevoegd zijn voor deze problematieken.

Binnen de participatieve context van het project zullen ook stakeholders en publiek voorstellen kunnen aandragen, die op hun maatschappelijke meerwaarde zullen worden onderzocht en - na evaluatie- in het onderzoekstraject kunnen opgenomen worden.

## 2. Natuurlijkheid

De Vlaamse kust is gekenmerkt door een bijzonder intensief toeristisch-recreatief en economisch gebruik. De instandhouding van het kustecosysteem, dat in zijn essentie de functionele koppeling tussen zee en duinen omvat, is daardoor nu al een uitdaging. Bij toename van de zeespiegel zullen de onderliggende processen bij ongewijzigd beleid nog meer onder druk komen te staan, waardoor de ecosysteemdienst 'kustbescherming' nog kleiner dreigt te worden: een zichzelf versterkend negatief effect.

Het Complex Project Kustvisie wil bij het zoeken naar maatregelen en oplossingen voor een klimaatbestendige ontwikkeling van de kustzone vertrekken van het terug gezond en duurzaam functionerend maken van het kustecosysteem. Zo werkt het Complex Project Kustvisie verder op de basisaanname van het Masterplan Kustveiligheid, namelijk dat het werken met de natuurlijke processen die zich aan de kust voordoen, de basis is van de vernieuwde visie en harde maatregelen als laatste redmiddel wordt gehanteerd. Het kustecosysteem mag dan ook niet extra onder druk komen te staan door de maatregelen die nodig zijn in de strijd tegen de klimaatverandering, en prioritair wordt bovendien gekozen voor maatregelen die het systeem kunnen versterken<sup>2</sup>.

## 3. Economie

Binnen het Masterplan Kustveiligheid wordt prioritair ingezet op de bescherming van de bevolking. Bij grotere zeespiegelstijgingen komt echter ook het economisch en toeristisch functioneren van de kust en kusthavens onder druk te staan. We denken hierbij bv. aan de maritieme toegankelijkheid en operationaliteit van de in zee gebouwde voorhavens van Zeebrugge.

Als belangrijkste zeehaven direct aan de zee gelegen moet de maritieme toegankelijkheid, waaronder zowel zeescheepvaart als binnenscheepvaart vallen, van de haven van Zeebrugge absoluut gevrijwaard worden én in de toekomst aangepast blijven aan de noden van de verder evoluerende scheepvaart.

De kustvisie zal daarom moeten aangeven welke maatregelen kunnen getroffen worden om het functioneren van de zeehaven van Brugge, maar ook de andere havens, op het gewenste peil te houden.

### BIJZONDERE INZICHTEN

Binnen het onderzoek van de verkenningsfase is gebleken dat grote hoeveelheden zand nodig zullen zijn voor een aantal types oplossingen die nodig zijn op langere termijn (na 2050).

---

<sup>2</sup> Om een beoordeling te maken van de mogelijke gevolgen van maatregelen zal beroep gedaan worden op de ecosysteemvisie die de afgelopen jaren in de verkenningsfase werd ontwikkeld. Als eerste stap in deze visie werd de huidige toestand omschreven, met aandacht voor ecosysteemcomponenten, processen en ecosysteemdiensten. Op basis daarvan werd nadien een toekomstvisie ontwikkeld (toestand in 2100) en een beoordelingstool om projecten/ingrepen te toetsen aan de visie.

Dit instrument houdt rekening met de veelzijdigheid aan ecologische processen en effecten, en levert op objectieve wijze informatie aan. Naast informatie over welke en hoe ecosysteemfuncties beïnvloed worden, geeft het instrument ook aan of de gestelde ecosysteemdelen en gebruiksfuncties zoals die in de visie voorop worden gesteld gerealiseerd kunnen worden.

Er zijn weliswaar onderling tussen de types grote verschillen in de effectieve omvang van de benodigde hoeveelheid zand. Op basis van kennis en ervaring met baggerwerken in de Belgische context is echter gebleken dat aanvoer van dergelijke hoeveelheden, van de thans bekende indicatieve bronnen tot de zones waar de kustbescherming van de toekomst potentieel kan worden opgericht, zal leiden tot een uitvoeringstermijn van vele jaren tot mogelijks decennia.

Daarnaast zijn de zandvoorraden eindig, zeker voor de Vlaamse Kust en zijn de versterkende effecten van het opgraven van zand –het creëren van opstuwende obstakels, op de kustwaartse zeestroming nog niet volledig gekend.

Deze inzichten dienen meegenomen worden in de volgende stap van het complex project en dienen vertaald te worden naar een uitvoeringsstrategie, met maatregelen die reeds op kortere termijn geïntroduceerd kunnen worden, indien nodig reeds in de periode vanaf 2020, maar ook op middellange termijn voorafgaand aan 2050.

## **GEOGRAFISCHE AFBAKENING**

De kustvisie heeft betrekking op een geografisch afgebakend gebied dat zich zowel zeewaarts als landwaarts t.o.v. de huidige zeeeringslijn situeert.

De zeewaartse grens is tijdens de verkenningsfase gesitueerd op een beperkt aantal kilometer voor de kust omdat gebleken is dat een nog verder zeewaartse gelegen zeeering te weinig effectief zal zijn, te grootschalig wordt om nog technisch haalbaar te zijn en kan leiden tot ongewenste morfologisch evoluties van de zeebodem over een groot gebied.

De landwaartse grens wordt bepaald door enerzijds die gebieden die potentieel kunnen overstroomd worden onder een falende zeeering bij extremere zeespiegelstijgingen, en anderzijds door die gebieden die beïnvloed worden door een falende zoetwaterafvoer van de waterlopen in de kustvlakte naar de zee. Het is immers belangrijk om een goede afstemming te bereiken met oplossingen die in andere fora worden uitgewerkt voor een geblokkeerde zoetwaterafvoer door de gestegen zeespiegel, voor de toenemende droogteproblematiek en de zoetwatervoorziening in de kustvlakte zoals die kan optreden in de toekomst.

Zoetwateraanvoer uit het Scheldebekken en het IJzerbekken wordt beschouwd als exogeen voor de Kustvisie.

De grenzen met de buurlanden Nederland en Frankrijk bakenen het gehele gebied verder af.

Deze gebiedsafbakening is niet bedoeld als starre grens. Indien noodzakelijk, kan voor specifieke thema's over deze grenzen heen gekeken worden. Samenwerking over de visievorming met de buurlanden wordt actief opgepakt via de bestaande structuren en kanalen.

## **BEVOEGDE OVERHEID**

Kustbescherming is op basis van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een bevoegdheid van het Vlaams Gewest. Gezien de Vlaamse overheid bevoegd is om maatregelen te nemen in dit kader, is het logisch dat zij optreedt als bevoegde overheid in het kader van het Complex Project Kustvisie.

Omdat de concessie- en vergunningverlening voor activiteiten op het Belgisch Continentaal Plat, met inbegrip van de procedure tot beoordeling van de milieueffecten, in handen is van de Federale overheid, met name de staatssecretaris voor de Noordzee als vergunningverlenende overheid, zal het Complex Project Kustvisie samenlopen met het afzonderlijke federale besluitvormingsproces over deze aangelegenheid.

Ter vrijwaring van de zones op zee die in aanmerking komen voor het uitvoeren van deelprojecten en lange termijnoplossingen werd vanuit Vlaanderen reeds een aanvraag ingediend in het kader van het herzieningsproces van het Marien Ruimtelijk Plan. Zo wordt ernaar gestreefd dat het zesjaarlijks te herevalueren federaal Marien Ruimtelijk Plan en de Vlaamse beleidsvisie voor de kustzone zo veel mogelijk op elkaar worden afgestemd.

## OMSCHRIJVING COMPLEXITEIT VAN HET PROJECT

Het project voldoet aan de criteria van artikel 7, §1, van het decreet complexe projecten:

- De probleemstelling is meervoudig en omvat diverse af te wegen belangen. Het zoeken naar een efficiënte manier om de bevolking, het achterland en de infrastructuur blijvend te beschermen tegen overstromingen bij snel veranderende klimaatomstandigheden staat centraal. Alle verschillende oplossingsalternatieven dienen een afdoend antwoord te bieden op vlak van kustbescherming (het meest algemene belang). Maar even goed moet ook rekening worden gehouden met de verscheidene andere functies die de kustzone vervult. Bij de afweging van de betrokken belangen is de maatschappelijke meerwaarde prominent. Dit proces moet daarom toelaten tot een breed gedragen aanpak te komen, waar verschillende sectoren, beleidsniveaus, belangenorganisaties en de inwoners van de kustzone kunnen achterstaan.
- Het project is ruimtelijk structurerend voor het gebied in kwestie. Het gaat om een complexe omgeving met tal van in rekening te brengen functies. De ruimtelijke druk in dit gebied is nu reeds hoog, wat het project extra uitdagend maakt.
- Het project heeft een grote rechtstreekse en onrechtstreekse socio-economische en ruimtelijke impact.
- Innovatieve strategieën en maatregelen moeten worden meegenomen in het onderzoekstraject.
- De problematiek is reëel maar de echte omvang en impact van het probleem is nog steeds onbepaald, wat betekent dat het onderzoeks- en besluitvormingstraject gestoeld moet zijn op flexibiliteit en bijsturing, en dat voortschrijdend inzicht een grote rol zal spelen.
- De realisatie van maatregelen zal mogelijk grote investeringen en inspanningen vergen op het vlak van ontwikkeling en beheer.

## PARTICIPATIETRAJECT

De aanpak volgens de procedure complexe projecten houdt een hoge mate van transparantie in, waarbij, zelfs reeds vóór het nemen van de startbeslissing, breed informeel overleg met belanghebbenden wordt gevoerd. In voorliggend dossier wordt deze aanpak gevolgd.

Het Complex Project Kustvisie wordt opgevolgd door een speciaal daartoe opgerichte Beleidscommissie Complex Project Kustvisie. Dit is een overlegplatform waar alle relevante Vlaamse en federale overheden (administraties en kabinetten) overleg plegen, onder leiding van het kabinet van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken.



Het Stakeholdersforum Complex Project Kustvisie, onder leiding van de gouverneur van West-Vlaanderen, verenigt de andere belanghebbenden (onder meer de kustgemeenten, havenbesturen, natuurverenigingen, toeristische sector, provincie Zeeland en West-Vlaanderen).

De als bijlage bij de startbeslissing opgenomen procesnota werd intensief besproken binnen de Beleidscommissie Complex Project Kustvisie. Voorafgaandelijk aan de startbeslissing werden twee bijeenkomsten georganiseerd van het stakeholdersforum Complex Project Kustvisie, op 31 maart 2017 en op 28 september 2017.

Een grote betrokkenheid van alle actoren tijdens de loop van het complexe-projecten-traject blijft het uitgangspunt. Ook in de onderzoeksfase zal worden ingezet op een transparante en open communicatie, en zal werk worden gemaakt van een participatief proces, waarbij alle ideeën en kennis van de actoren zullen worden meegenomen.

In samenwerking met het stakeholdersforum, zal een communicatie- en participatieplan opgesteld worden, waarbij transparantie, overleg en partnerschap de sleutelbegrippen vormen.

Een onafhankelijk wetenschappelijk-technisch comité zal worden opgericht om de kwaliteit te borgen van de oplossingen en varianten die tot stand komen in de kennisuitwisseling tussen overheid en stakeholders binnen het participatief proces.

## **2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP**

Een startbeslissing in het kader van artikel 7, §1, van het decreet van 25 april 2014 betreffende complexe projecten is een beslissing op krachtlijnen, die voorafgaat aan een definitieve beslissing, in casu het voorkeursbesluit. Overeenkomstig artikel 15, §2, 4°, en artikel 6, §5, van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 januari 2001 houdende regeling van de begrotingscontrole en -opmaak is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting dan ook niet vereist.

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Het in de procesnota voorziene studiewerk wordt reeds in het kader van de bestaande budgetten opgevangen.

## **3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN**

De goedkeuring van de startbeslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

## **4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN**

De goedkeuring van de startbeslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten.

## **5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING**

De startbeslissing houdt geen regelgeving in en vereist dan ook geen reguleringsimpactanalyse.

## **6. VOORSTEL VAN BESLISSING**

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan de startbeslissing van het complex project Kustvisie in de zin van het decreet van 25 april 2014 betreffende complexe projecten;
2. de minister bevoegd voor het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer te gelasten met de uitvoering van voornoemde startbeslissing;

Deze startbeslissing houdt geen budgettaire of financieel engagement in vanwege de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaams Gewest.

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn

Ben WEYTS

Bijlage:

- Procesnota

# PROCESNOTA

## Kustvisie

versie 22 december 2017

|   |           |
|---|-----------|
| <b>HOOFDSTUK 1: ALGEMENE INLEIDING .....</b>  | <b>4</b>  |
| Opzet van de procesnota.....  | 4         |
| Doelstelling van de procesnota.....   | 4         |
| <b>HOOFDSTUK 2: PROJECTNOODZAAK EN PROJECTDOELSTELLINGEN .....</b>                                      | <b>6</b>  |
| <b>2.1. Noodzaak van het project.....</b>   | <b>6</b>  |
| Voorzorgsprincipe en urgentie .....   | 6         |
| Baten van het project.....  | 7         |
| <b>2.2 Doelstellingen en afbakening van het project.....</b>  | <b>9</b>  |
| Doel van het project.....   | 9         |
| Afbakening in tijdshorizon en ruimte .....  | 9         |
| <b>2.3. Wat houdt de procesaanpak van de complexe projecten in? .....</b>                               | <b>10</b> |
| <b>2.4. Waarom kiezen voor de procesaanpak van de complexe projecten? .....</b>                         | <b>12</b> |
| <b>HOOFDSTUK 3: VOORSTEL VAN AANPAK.....</b>  | <b>13</b> |
| <b>3.1. Inleiding.....</b>  | <b>13</b> |
| Voorgeschiedenis.....   | 13        |
| Alternatieven .....   | 13        |
| <b>3.2. Voorgenomen onderzoek.....</b>  | <b>15</b> |
| <b>3.3. Onderlinge afstemming van het te voeren onderzoek .....</b>                                     | <b>16</b> |
| <b>HOOFDSTUK 4: PROJECTOPVOLGING.....</b>   | <b>17</b> |
| <b>4.1. Beleidscommissie Kustvisie (CP KV) als ondersteuning voor de politieke besluitvorming .....</b> | <b>17</b> |
| Verantwoordelijkheid .....  | 17        |
| Vlaanderen-België .....   | 17        |
| Samenstelling .....   | 18        |
| <b>4.2. Werkgroep Kustvisie.....</b>  | <b>20</b> |
| Werkmethode.....  | 20        |
| Procesteam.....   | 21        |
| Technisch team.....   | 21        |
| Projectbeheersing .....   | 22        |
| Omgevingsmanagement.....  | 23        |
| Contractmanagement.....   | 23        |

|  |               |
|--|---------------|
| <b>HOOFDSTUK 5: COMMUNICATIE- EN PARTICIPATIETRAJECT .....</b>                         | <b>24</b>     |
| <b>5.1. Stakeholdersanalyse .....</b>  | <b>24</b>     |
| Betrokkenheid bij startbeslissing en alternatievenonderzoeksnota .....                 | 24            |
| Overzicht leden stakeholderforum .....   | 24            |
| <b>5.2. Kwaliteitsborging.....</b>   | <b>25</b>     |
| Wetenschappelijk comité .....  | 25            |
| Monitoring en voorbereidend onderzoek .....  | 25            |
| <b>5.2. Voorstel van communicatie en participatieaanpak .....</b>                      | <b>26</b>     |
| Informereren.....  | 27            |
| Participeren.....  | 27            |
| <br><b>HOOFDSTUK 6. VERVOLGSTAPPEN EN VOOROPGESTELDE TIMING .....</b>                  | <br><b>28</b> |
| <br><b>HOOFDSTUK 7: FINANCIËLE AFSPRAKEN .....</b>                                     | <br><b>30</b> |
| <b>7.1. Raming van de middelen m.b.t. het proces.....</b>                              | <b>30</b>     |
| <b>7.2. Raming van de middelen m.b.t. de uitvoering (een globale inschatting).....</b> | <b>30</b>     |
| <b>7.3. Onderzoek naar financieringsmogelijkheden .....</b>                            | <b>30</b>     |

## Hoofdstuk 1: Algemene inleiding

### Opzet van de procesnota

Voorliggende procesnota ondersteunt de startbeslissing over het project 'Kustvisie' in het kader van het decreet complexe projecten.

### Doelstelling van de procesnota

Voorliggende procesnota is een informatief document, geen beslissingsinstrument. De doelstelling van de nota is:

- Het verschaffen van informatie aan alle betrokken stakeholders (adviesinstanties, burgers, actiegroepen, bedrijven, overheden) over de doelstelling en noodzaak van het project.
- Informatie geven over de procesaanpak.
- Duidelijk weergeven hoe en wanneer inspraak kan worden geleverd en op welke plaatsen de informatie digitaal en analoog beschikbaar is.
- Bij de aanvang van elke nieuwe fase na de verkenningsfase, onderzoeksfase en uitvoeringsfase wordt de procesnota bijgewerkt.

De procesnota is een evolutief document dat tijdens de loop van het proces regelmatig geactualiseerd wordt. Zo blijft iedereen op de hoogte van de meest recente stand van zaken van het project. Bij de aanvang van elke nieuwe fase na de verkenningsfase, onderzoeksfase en uitvoeringsfase wordt de procesnota sowieso bijgewerkt. De laatste versie van de procesnota is steeds raadpleegbaar op de website [www.kustvisie.be](http://www.kustvisie.be).

De partners engageren zich om een kwalitatieve invulling te geven aan de acties uit de procesnota. De niet of laattijdige uitvoering creëert geen rechtsgrond voor latere procedures. Het voorkeurs- en projectbesluit zijn wel beslissingen die rechtsgevolgen creëren.

In dit eerste hoofdstuk wordt een algemene duiding gegeven over de doelstelling en status van dit document.

In het tweede hoofdstuk wordt de doelstelling van het project weergegeven. Waarom wordt de procesaanpak complexe projecten voorgesteld en wat houdt die procesaanpak in?

Het derde hoofdstuk gaat dieper in op de noodzakelijke onderzoeken die onderdeel zullen uitmaken van het studiewerk.

In het vierde hoofdstuk wordt de processtructuur toegelicht. De rollen en verantwoordelijkheden in het kader van de projectopvolging worden voor de hele looptijd omschreven.

In het vijfde hoofdstuk wordt de focus gelegd op het geplande communicatie- en participatietraject. Hier wordt uitgewerkt hoe belanghebbenden gedurende de loop van het proces op de hoogte worden gehouden, welke inspraakmomenten er zijn, en op welke manier daar vorm aan gegeven wordt.

Het zesde hoofdstuk geeft inzicht in het totale procesverloop.

Wanneer de processtructuur volledig is opgebouwd en de tijdslijn uitgezet, zal ook duidelijk worden of er financiële afspraken moeten worden gemaakt of bevoegdheden gedelegeerd moeten worden. Dit wordt vastgelegd in een zevende hoofdstuk.



## Hoofdstuk 2: Projectnoodzaak en projectdoelstellingen

### 2.1. Noodzaak van het project

#### Voorzorgsprincipe en urgentie

Het Complex Project Kustvisie heeft als doel een duurzame aanpak uit te werken voor de kustverdediging op lange termijn, rekening houdend met de problematiek van zeespiegelstijgingen die groter zijn dan 80 centimeter over 100 jaar.

Vlaanderen is net als buurland Nederland omwille van haar kwetsbare ligging bij uitstek een regio waarin maatregelen dienen uitgewerkt te worden om klimaatschokken op te vangen. De voornaamste schok is daarbij zonder twijfel de zeespiegelstijging. In mindere mate zullen ook de verhoogde overstromingsrisico's door neerslag en de toegenomen kans op droogte uitdagingen vormen.

In de afgelopen jaren zijn de inzichten over de effecten van de klimaatwijziging regelmatig bijgesteld. Wetenschappelijke analyses op basis van de meest recente meetgegevens wijzen uit dat een evolutie naar een warmer, vochtiger en grilliger klimaat zich mogelijks sneller voltrekt dan tot nog toe werd verwacht. In het kader van talrijke evaluatierapporten inzake klimaatwijziging, afkomstig van erkende internationale expertorganisaties, zoals het door de Verenigde Naties opgerichte Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), is het laatste decennium meerdere malen voorgesteld om de voorspellingen inzake zeespiegelrijzing naar boven toe bij te stellen.

Het wordt de komende decennia hoe dan ook moeilijker eenduidig te voorspellen hoe de zeespiegelstijging exact zal evolueren, hoe hard ze al dan niet zou kunnen versnellen en wanneer dat precies zou gebeuren. Het MIRA Klimaatrapport 2015 bevestigt deze onzekerheid en stelt dat de kans dat de door haar naar voor geschoven klimaatscenario's -waaronder zeespiegelstijgingen van 60 tot 200 centimeter tegen 2100- daadwerkelijk zullen voorkomen, lastig te berekenen is. De kans dat extreme scenario's, zoals een zeespiegelstijging van 1m en hoger, zich voordoen is weliswaar klein, maar als het zover zou komen zal de impact op onze kustzone zeer groot zijn.

In de lopende beleidsplannen is uiteraard al rekening gehouden met de voorspellingen die tot hiertoe voor onze regio als algemeen aanvaarde standaarden gelden. Het Masterplan Kustveiligheid uit 2011 en het geactualiseerd Sigmaplan van 2005 verzekeren onze veiligheid tegen overstromingen in de kust- en Schelderegio tot 2050. Bij het ontwerp van overstromingsmaatregelen in het kader van deze plannen wordt een bepaalde zeespiegelstijging in rekening gebracht. Tegen 2100 betreft dit een zeespiegelstijging van 60 à 80 centimeter.

Om de doelstelling van klimaatbestendigheid te realiseren moet tijdens de komende onderzoeksfase eerst en vooral duidelijk worden wat het inhoudt om voorbereid te zijn op de **grotere zeespiegelstijgingen** die mogelijk op ons afkomen

## Baten van het project

Bij het maken van keuzes tussen de beschermingsalternatieven is het ook belangrijk om zich te laten leiden door andere argumenten met als doel een multifunctionele kustzone te ontwikkelen, die op een gezonde wijze gebruikt wordt voor menselijke behoeften en op duurzame wijze kan mee evolueren met een stijgende zeespiegel.

Nadenken over de toekomstige zeewering dwingt ons bovendien een visie uit te stippelen op de toekomst van de kustregio. Dit biedt de kans om de ontwikkeling van de Vlaamse kustwateren<sup>1</sup>, en de aansluiting met het achterland, duurzaam in te vullen, zodat de kustzone aantrekkelijk en economisch weerbaar blijft, ook tegen de achtergrond van de grote uitdagingen die ons in de toekomst wachten.

Het uitwerken en verankeren van de meest geschikte aanpak voor de toekomst vereist een intensief en lang traject van onderzoek, voortschrijdend inzicht, bijsturing, maatschappelijke draagvlakvorming, politieke besluitvorming, ontwerp en uitvoering.

**De leidende principes die worden toegepast bij de uitwerking van dit project zijn samen te vatten als volgt:**

### **Duurzaamheid**

Bij het uitwerken van een toekomststrategie die de kustregio zal beschermen tegen de veranderende klimaatomstandigheden is duurzaamheid het centrale principe. De maatregelen die getroffen worden zijn 'no regret' maatregelen: ze worden op een dergelijke manier ontworpen dat zij multifunctioneel zijn, en ook in een verdere toekomst meerwaarde hebben i.f.v. de zeewering.

### **Opportuniteit**

Er wordt gezocht naar kansen voor andere sectoren om de maatschappelijke en financiële haalbaarheid van maatregelen te vergroten.

---

1

Met Vlaamse kustwateren wordt bedoeld dat deel van de zee waar zeeweringsmaatregelen relevant kunnen zijn. Onderzoek loopt om de zeewaartse begrenzing van dit deel nauwkeuriger te kunnen afbakenen. Inbegrepen in dat deel zijn de waterlichamen in de jachthavens en zeehavens die in open verbinding zijn met de Noordzee

## **Innovatie**

In de mate van het mogelijke worden innovatieve technieken ingezet bij de uitvoering van maatregelen. Deze aanpak effent de weg naar grootschalige toepassing bij de verdere uitwerking van het Complex Project Kustvisie en de realisatie van de toekomstige zeewering.

## **Participatie**

De ruimtelijke en visuele impact van maatregelen kan significant zijn. Het maatschappelijk draagvlak wordt mee bepaald door de gebruiksfuncties die men kan toekennen aan maatregelen. Participatie van de omgeving en de stakeholders is daarom absoluut noodzakelijk bij de voorbereiding, uitvoering en opvolging van (elementen uit) het Complex Project Kustvisie.

## **Samenwerking**

De invulling van de gebruiksfuncties is niet alleen onderwerp van overleg tussen federale, Vlaamse en gemeentelijke overheden en hun stakeholders, maar belangt ook bestaande en mogelijks nieuwe economische actoren aan. Omdat deze expertise niet beschikbaar is binnen de overheidsadministratie is er samenwerking met externe partners nodig om deze economische kansen op te zoeken.

## **Open**

De strijd tegen de zeespiegelstijging stopt niet aan de grenzen. Een toekomstige zeewering die kansen biedt voor andere gebruiksfuncties, belangt ook onze buurlanden en hun stakeholders aan. Het Complex Project Kustvisie zoekt met open vizier de samenwerking op, in het bijzonder met onze Nederlandse bureaus aan de Oostkust. Ook met de bevoegde instanties in Frankrijk zal afstemming gezocht worden.

## **Attractiviteit**

Bij het uitwerken van een lange termijn strategie en maatregelen of proefprojecten op kortere termijn zal aandacht besteed worden aan het bestendigen en versterken van de attractiviteit van de kustzone.

## **Natuurlijkheid**

Bij het zoeken naar maatregelen mag het kustecosysteem niet extra onder druk komen te staan. Waar mogelijk wordt gekozen voor maatregelen die het systeem kunnen versterken.

Met deze principes als leidraad moet het mogelijk zijn een visie te ontwikkelen op de zeekering van de toekomst die ook batig is voor **economische functies**, voor de **natuurlijkheid van de kustzone** en voor tal van andere **maatschappelijke functies**.

## 2.2 Doelstellingen en afbakening van het project

### Doel van het project

De **centrale doelstelling** van het complex project Kustvisie is het verder opdrijven van de beveiliging tegen overstromingen na 2050. De Vlaamse overheid zal onderzoeken welke bijkomende maatregelen genomen moeten worden, bovenop de maatregelen die reeds van kracht zijn en uitgevoerd worden in het kader van het Masterplan Kustveiligheid, om de Vlaamse kustzone voor te bereiden op de gevolgen van een hogere zeespiegel. Zij zal voor nieuwe klimaatscenario's nagaan welke ingrepen noodzakelijk en nuttig, technisch haalbaar en maatschappelijk relevant zijn, op lange termijn. Zij zal onderzoeken welke aanpak in die scenario's de beste is, en hoe die moet worden gerealiseerd.

### Afbakening in tijdshorizon en ruimte

Door de uitvoering van het Masterplan Kustveiligheid willen we de volledige kustlijn bestand maken tegen een 1000-jarige storm. We kunnen met relatieve zekerheid stellen dat onze kustzone op die manier voldoende beschermd zal zijn tot 2050.

De ambitie van het Complex Project Kustvisie reikt verder, met een tijdshorizon richting 2100.

Binnen het Complex Project Kustvisie wordt bekeken welke aanpak het meest aangewezen is om dit beschermingsniveau op peil te houden na 2050 voor als zich extremere klimaatscenario's voordoen dan diegene die in rekening werden gebracht in het kader van de lopende beleidsplannen.

Het is belangrijk om te bepalen welke risico's vasthangen aan die zwaardere klimaatscenario's en hoe we daar met onze zeeeringsstrategie tijdig kunnen op inspelen. Er zijn waarschijnlijk reeds implicaties voor de aanpak op kortere termijn (2020-2050). Mogelijk dringen additionele maatregelen zich op bovenop de bestaande beleidsplannen.

Tussen de verschillende types bescherming zijn er grote verschillen wat betreft de effectieve omvang van de benodigde hoeveelheid zand. Op basis van kennis en ervaring met baggerwerken is gebleken dat aanvoer van dergelijke hoeveelheden, van de thans bekende indicatieve bronnen op het Belgisch Continentaal Plat tot de zones waar de zeekering van de toekomst potentieel kan worden opgericht, zal leiden tot een uitvoeringstermijn van vele jaren tot mogelijks decennia.

Dit inzicht dient vertaald te worden naar een uitvoeringsstrategie, met maatregelen die reeds op kortere termijn geïntroduceerd kunnen worden, **indien nodig reeds in de periode vanaf 2020**, en op middellange termijn, **voorafgaand aan 2050**.

De kustvisie heeft betrekking op een geografisch afgebakend gebied dat zich zowel zeewaarts als landwaarts t.o.v. de huidige zeeweringslijn situeert. Deze gebiedsafbakening is niet bedoeld als starre grens. Indien noodzakelijk, kan voor specifieke thema's over deze grenzen heen gekeken worden.

De **zeewaartse grens** is gesitueerd op een beperkt aantal kilometer voor de kust omdat gebleken is dat een nog verder zeewaartse gelegen zeewering te weinig effectief zal zijn, te grootschalig wordt om nog technisch haalbaar te zijn en kan leiden tot ongewenste morfologisch evoluties van de zeebodem over een groot gebied.

De **landwaartse grens** wordt bepaald door enerzijds die gebieden die potentieel kunnen overstroomd worden onder een falende zeewering bij extremere zeespiegelstijgingen, en anderzijds door die gebieden die beïnvloed worden door een falende zoetwaterafvoer van de waterlopen in de kustvlakte naar de zee.

**Zoetwateraanvoer** uit het Scheldebekken en het IJzerbekken wordt beschouwd als exogeen voor de Kustvisie.

De grenzen met de **buurlanden** Nederland en Frankrijk bakenen het gehele gebied verder af.

### 2.3. Wat houdt de procesaanpak van de complexe projecten in?

De procesaanpak is gebaseerd op de procedure die in het decreet complexe projecten van 25 april 2014 werd uitgetekend, en betreft een werkwijze die steunt op participatie, openheid en overleg. De nieuwe aanpak beoogt een efficiënt en kwaliteitsvol proces, dat gericht is op de realisatie van een complex project binnen een aanvaardbare termijn en met een maximum draagvlak.

Het proces omvat vier fases (verkenningfase, onderzoeksfase, uitwerkingsfase en uitvoeringsfase) met drie beslismomenten (startbeslissing, voorkeursbesluit en projectbesluit) en twee openbare onderzoeken (ter voorbereiding van het voorkeurs- en projectbesluit) (zie ook hoofdstuk 7). De onderzoeken en procedures verlopen op een geïntegreerde manier.

#### Fase 1: Verkenningfase

Een project vertrekt vanuit een probleemstelling of opportuniteit. Het doel van de verkenningsfase is tweërlei. Enerzijds komt men tot een eenduidige probleemdefinitie en projectdoelstellingen die gedragen worden door zoveel mogelijk betrokkenen; anderzijds brengt men de grote lijnen van het proces in kaart. De doelstellingen van een complex project worden opgenomen in de startbeslissing, die het engagement inhoudt van één van de bevoegde overheden om een proces op te starten. Tijdens de verkenningsfase wordt een procesnota opgemaakt die een globale omschrijving inhoudt van de stakeholdersanalyse, het uitgestippelde participatie- en communicatietraject en de procesaanpak. Mogelijk worden ook samenwerkingsovereenkomsten opgemaakt wanneer verschillende overheden of belanghebbenden betrokken zijn.

Met het nemen van een startbeslissing door de Vlaamse Regering is de verkenningsfase afgerond.

### **Fase 2: onderzoeksfase**

De onderzoeksfase van een complex project gaat van start eens de startbeslissing, met een duidelijke projectdefinitie en doelstellingen, is genomen. Het doel van de onderzoeksfase is om de beste oplossing te filteren uit een brede waaier van mogelijkheden. Daarvoor moeten de verschillende oplossingen op een geïntegreerde manier onderzocht en afgewogen worden.

De alternatievenonderzoeksnota wordt opgemaakt bij de start van de onderzoeksfase. Deze nota geeft een beschrijving van de doelstellingen en de geografische werkingssfeer van het complexe project en bepaalt de reikwijdte van het geïntegreerde onderzoek. De nota beschrijft welke alternatieven er mogelijk zijn en hoe de effecten van het complexe project zullen onderzocht worden. Met de alternatievenonderzoeksnota zorg je ervoor dat alle onderzoeken gelijktijdig kunnen starten met dezelfde informatie en basisgegevens. De alternatievenonderzoeksnota gaat ruimer dan het milieukundig onderzoek. Ook ruimtelijke en economische aspecten komen in deze fase reeds aan bod. De alternatievenonderzoeksnota geldt als kennisgeving waarop ingesproken kan worden. Op basis van het onderzoek worden alternatieven met mekaar vergeleken, om te komen tot één oplossing die het voorwerp zal uitmaken van het ontwerp van voorkeursbesluit.

### **Fase 3: uitwerkingsfase**

De uitwerkingsfase van een complex project volgt op de goedkeuring van het voorkeursbesluit, die één mogelijke oplossing naar voor schuift. Het doel van de uitwerkingsfase is om dit voorkeursbesluit verder te concretiseren tot een realiseerbaar project en om de uitvoeringswijze te bepalen.

Bij de start van de uitwerkingsfase wordt de projectonderzoeksnota opgemaakt. Deze nota beschrijft enerzijds het project en de flankerende maatregelen die opgenomen zijn in het voorkeursbesluit. Anderzijds bepaalt deze nota wat het geïntegreerd effectenonderzoek op projectniveau moet omvatten. Daar waar het onderzoek in de vorige fase zich eerder op een strategisch niveau afspeelde, zal de focus nu op het eigenlijke projectniveau liggen.

Het projectbesluit is een beslissing van de bevoegde overheid over het geïntegreerd geheel van vergunningen, machtigingen (bv. onteigeningen), het bestemmingsplan en het actieprogramma. Het projectbesluit omvat ook aspecten van beheer en monitoring.

#### Fase 4: de uitvoeringsfase

De uitvoeringsfase van een investeringsproject volgt op de goedkeuring van het projectbesluit. Het doel van de uitvoeringsfase is enerzijds om de werken zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Anderzijds is het belangrijk om ook de nodige stappen wat betreft het beheer, de monitoring en de evaluatie van het project uit te voeren.

Een gedetailleerd schematisch overzicht van de opeenvolgende processtappen kan worden teruggevonden op de website [www.complexeprojecten.be](http://www.complexeprojecten.be).

### 2.4. Waarom kiezen voor de procesaanpak van de complexe projecten?

Het thema 'kustverdediging', en met name de vraag hoe om te gaan met 'lange termijn-kustverdediging' in het licht van de onzekerheden rond de versnelling van de zeespiegelstijging, betreft een meervoudige probleemstelling, die diverse af te wegen belangen omvat.

De problematiek is complex en de nieuwe, innovatieve maatregelen die verkend worden, wekken veel reacties en gemengde gevoelens op. Er is daarom nood aan een formeel kader dat de voortgang van het project kan structuren en systematisch voorziet in participatie met actoren.

Door het formuleren van antwoorden op de probleemstelling op basis van deze procedure, wordt een ruimere publieke participatie mogelijk gemaakt, door de publieke inspraakmomenten die in elk van de fases ingebouwd zitten in de procedure.

Los van de formele inspraakmogelijkheden wordt bovendien gedurende het hele proces ingezet op openheid en transparantie inzake het gevoerde onderzoek dat de basis vormt voor besluitvorming, door stakeholders op regelmatige basis te informeren en te bevragen. Dit biedt garantie over de maatschappelijke gedragenheid van deze of gene oplossingsrichting

De trechterende procesaanpak complexe projecten heeft een belangrijke meerwaarde voor dergelijk grootschalig project. Door de fasering en methodiek wordt vanuit een alternatievenonderzoek toegewerkt naar een voorkeursbeslissing, waarbij het in op strategisch niveau gekozen alternatief, vastgeklikt wordt. Dit alternatief zal reeds een actieprogramma omvatten met flankerend beleid. Het projectbesluit dient het gekozen alternatief en flankerend beleid verder uit te diepen op uitvoeringsniveau.

In het proces zijn zeer veel actoren betrokken (zie verder). De procesaanpak van complexe projecten is met name gericht op het verhogen van transparantie naar belanghebbenden toe, en het inbouwen van een participatietraject in de procedure.. Van bij het begin worden actoren betrokken in de wijze waarop het project uitvoering krijgt. Zowel in de onderzoeksfase als in de uitwerkingsfase zijn informatierondes en formele inspraakmomenten voorzien.

## Hoofdstuk 3: Voorstel van aanpak

### 3.1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft in grote lijnen een voorstel van aanpak van het project. Dit voorstel is tijdens de verkenningsfase van het complex project uitgewerkt.

#### Voorgeschiedenis

Al in 2006 is de Vlaamse overheid een studie gestart om te onderzoeken hoe de Vlaamse kust tegen een zeer zware stormvloed (1000-jarige stormvloed) beveiligd kan worden. Dit heeft in 2011 geresulteerd in het Masterplan Kustveiligheid met 2050 als tijdhorizon. Hierin zijn per kustgemeente diverse maatregelen opgenomen om de kust en het achterland tegen overstromingen vanuit zee te beschermen. Daarbij is rekening gehouden met een zeespiegelstijging, zoals die toen kon worden ingeschat op basis van de beschikbare wetenschappelijke studies. Het Masterplan Kustveiligheid heeft dus als doel de veiligheid van de bewoners in de kustzone en het laag gelegen achterland te garanderen tot 2050. De harde maatregelen in het Masterplan Kustveiligheid, die een langere levensduur moeten hebben, brengen 80cm zeespiegelstijging in rekening tot 2100. In 2009 is men van start gegaan met de visievorming 'Vlaamse Baaien' vanuit de ambitie om de kustzone de komende decennia bestand te maken tegen de veranderende klimaatomstandigheden. Op 9 mei 2014 werd het resultaat van onderzoek in dit kader ter kennisgeving aan de Vlaamse Regering overgemaakt, in de vorm van het Masterplan Vlaamse Baaien.

Dit heeft heel wat kennis op geleverd over mogelijke maatregelen op zee. Het Complex Project Kustvisie wil de problematiek met een frisse blik benaderen, en alle valabele oplossingsalternatieven naast mekaar gaan bestuderen om gegronde en maatschappelijk gedragen conclusies te kunnen trekken over de meest aangewezen aanpak.

#### Alternatieven

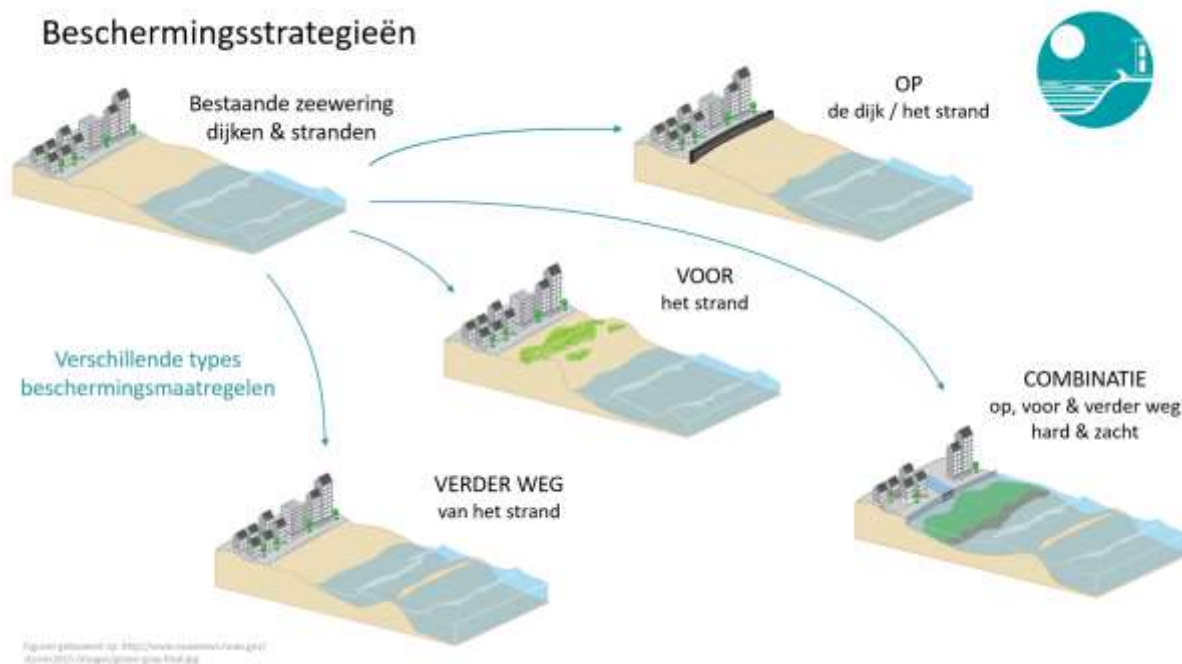
Uit de verkenningsfase, die voorafgaat aan de startbeslissing, zijn volgende mogelijke scenario's of alternatieven naar voor gekomen voor de invulling van de doelstelling van het complex project:

Uitgangspunt is de strategische beleidsoptie "beschermen" waarbij bewoning, leefomgeving en economie grotendeels ongewijzigd blijven, met uitzondering van de introductie van nieuwe waterkerende infrastructuur of wijziging van bestaande infrastructuur.

Binnen het complex project Kustvisie zullen alle valabele beschermingsmethodes onderzocht worden:

- op de huidige dijk
- op of nabij het strand
- in de zee





Op basis van het openbaar onderzoek over de 'alternatievenonderzoeksnota' kunnen de huidige drie alternatieven aangepast worden en aangevuld met andere scenario's. De ingesproken voorstellen zullen worden getoetst aan de geformuleerde doelstelling en verder worden onderzocht.

Alle redelijke alternatieven worden op strategisch niveau én gelijkwaardig onderworpen aan een geïntegreerd onderzoek vooraleer in het voorkeursbesluit een keuze gemaakt kan worden. Dit laatste dient samen te sporen met het communicatie- en participatietraject dat onderdeel uitmaakt van het complex project.

Het thema dat centraal komt te staan in de onderzoeksfase is beveiliging tegen overstromingsgevaar.

De 3 andere prioritaire functies die tijdens de onderzoeksfase bestudeerd worden, zijn:

- Maatschappelijke baten (maatschappelijke kosten/batenanalyse van de alternatieven; mogelijke meerwaarde voor functies als recreatie, toerisme, blauwe economie, beveiliging van havens en scheepvaart, landbouw, visserij, ...)
- Natuurlijkheid (in kaart brengen impact op natuur, bodem, water, lucht, geluid; mogelijkheden voor versterken kustecosysteem)
- Economie (in kaart brengen noden economisch functioneren kusthavens)

Bij het onderzoeken van alternatieven worden in de eerste plaats de bijdrage aan de centrale doelstelling (beveiliging tegen overstromingen) en de meerwaarde voor bovenstaande prioritaire functies in kaart gebracht. Voor zover nog niet gevat onder deze onderzoeken, komen daarenboven aspecten aan bod zoals leefbaarheid (mogelijke impact op de bestaande

woongebieden of woningen); mogelijke impact op de huidige landbouwactiviteiten; mogelijke impact op mobiliteit, mogelijke impact op onroerend erfgoed,...

De volgende passages geven een eerste inzicht in het op te starten geïntegreerd onderzoek, dat verder bouwt op de voorbereidende onderzoeken en op de input vanuit de reeds gevoerde communicatie tijdens de verkenningsfase. Het gaat om een eerste inschatting van het op te maken studiewerk. Later kan blijken, bv. uit de bevraging van de actoren, dat bijkomend studiewerk vereist is en/of dat nieuwe alternatieven in beeld komen. Belangrijk is ook het vastleggen van de wijze waarop de deelonderzoeken mekaar beïnvloeden en op welke wijze afstemming van de deelonderzoeken wordt georganiseerd.

### 3.2. Voorgenomen onderzoek

Het algemene doel van het onderzoek is om de beste oplossing te filteren uit de beschikbare mogelijkheden. Daarvoor worden de verschillende oplossingsalternatieven op een geïntegreerde manier onderzocht en afgewogen, waarbij verschillende deelonderzoeken – gekaderd binnen een participatietraject – de uiteindelijk keuze mee onderbouwen.

Bij de start van de onderzoeksfase wordt de **alternatievenonderzoeksnota** opgemaakt. Deze nota geeft een beschrijving van de doelstellingen en de geografische werkingssfeer van het complex project en bepaalt de reikwijdte van het geïntegreerde onderzoek. De nota beschrijft welke alternatieven er mogelijk zijn en beschrijft de onderzoeksmethodiek.

In de onderzoeksfase worden de voorgestelde (en eventueel bijkomende ingesproken) alternatieven uitgewerkt, en beoordeeld op strategisch niveau. Dit betekent dat de invulling van de terreinen nog niet op detailniveau wordt onderzocht in deze fase. Volgende onderzoeken worden verwacht nodig te zijn in de onderzoeksfase:

- Optimalisatie van de verdere scope van het project. Het voorafgaand studiewerk tijdens de verkenningsfase heeft geleid tot een hele reeks randvoorwaarden. Binnen het participatietraject wordt onder andere nagegaan welke knelpunten en welke potenties op lokaal niveau spelen. De optimalisatie zal leiden tot het aanpassen of verfijnen van de scope van het project, maar steeds binnen de lijnen van de in de startbeslissing geformuleerde doelstelling.
- Veiligheidsstudie. In een Ruimtelijk Veiligheidsrapport (RVR) wordt rekening gehouden met veiligheidscriteria ten aanzien van mogelijke gevoelige zones.
- Milieu-effectbeoordeling (MER). De strategische milieu-effectbeoordeling van de onderzoeksfase zal ertoe moeten leiden de alternatieven te vergelijken in functie van de verwachte milieu-impact.
- Passende beoordeling overeenkomstig de Europese richtlijnen, als onderdeel van de MER.
- Onderzoek naar het effect op landbouw.
- Onderzoek naar het effect op mobiliteit in de ruime regio.

- Maatschappelijke Kosten/Baten-Analyse (MKBA). MKBA is een integraal afwegingsinstrument waarmee alle huidige en toekomstige maatschappelijke voor- en nadelen van een project tegen elkaar worden afgewogen door ze in dezelfde eenheid, euro's, uit te drukken. Omdat het de voor- en nadelen van alle betrokkenen (overheid, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties) in beeld brengt, is de MKBA sectoroverschrijdend. Wanneer de baten (in ruime zin) groter zijn dan de kosten die het project meebrengt, is een project maatschappelijk gezien verantwoord.
- Onderzoek naar financierings- en samenwerkingsmogelijkheden. In een vroege fase van het project dient onderzocht hoe de uitvoering van het project gefinancierd kan worden, welke partners zullen samenwerken en respectieve projectonderdelen zullen financieren.
- ...

### 3.3. Onderlinge afstemming van het te voeren onderzoek

Met de alternatievenonderzoeksnota wordt erover gewaakt dat onderzoeken gelijktijdig kunnen starten, op basis van dezelfde informatie en gegevens. Het is van belang dat goed over de afstemming van onderzoeken wordt nagedacht en dat gedurende de opmaak van de studies op regelmatige basis de voortgang wordt nagegaan. Volgende acties worden voorzien:

- Publieke bekendmaking van de alternatievenonderzoeksnota door middel van diverse informatiekkanalen waaronder de websites bij de betrokken gemeenten, Vlaamse overheid en de website complexe projecten ([www.complexeprojecten.be](http://www.complexeprojecten.be)) en Kustvisie ([www.kustvisie.be](http://www.kustvisie.be))
- Een bespreking van de ontwerp eindrapporten met een projectteam, een werkgroep en een beleidscommissie
- De synthesenota die de conclusies van de onderzoeken bundelt, wordt ruim verspreid

## Hoofdstuk 4: Projectopvolging

Het Complex Project Kustvisie dient gezien te worden als het middel om maatschappij en politiek stap voor stap op weg te zetten naar de invulling van de 'zeewering van de toekomst' terwijl ook kansen geboden worden aan tal van andere sectoren.

Bijzonder is dat meerdere politieke overheden betrokken zijn, waardoor nu nog niet kristalhelder is wie uiteindelijk het initiatief zal moeten nemen voor de uitvoering van deze of gene stap.

Het traject dat afgelegd wordt zal het resultaat zijn van voortschrijdende technische kennis en de maatschappelijke gevoeligheden van het moment.

Juist vanwege deze complexiteit wordt er binnen het Complex Project Kustvisie gekozen voor een organisatiestructuur waarin samenwerking, overleg en uitwisseling van expertise centraal staan.

### 4.1. Beleidscommissie Kustvisie (CP KV) als ondersteuning voor de politieke besluitvorming

#### Verantwoordelijkheid

Binnen de Beleidscommissie CP Kustvisie wordt het verdere onderzoekstraject opgevolgd, wordt de vertaling van het overkoepelende programma naar concrete deelprojecten begeleid op basis van enerzijds het bijkomend onderzoek en anderzijds het advies uit het participatieoverleg. De commissie moet de politieke besluitvorming over zowel juridische als strategische facetten faciliteren.

De werkzaamheden zijn vooral strategisch van aard:

- rekening houden met de diverse regulerende beleidscontexten;
- inschatten van kansen en realiteiten voor de verschillende beleidsdomeinen;
- in het oog houden van de lange termijn van het project;
- bewaken van de timing, doelstellingen en contouren van het programma;
- rapporteren naar de politieke overheden/voorstellen van beslissingen voorleggen;
- samenwerkingsvormen tussen de betrokken overheden voorbereiden;
- eindverantwoordelijkheid over de communicatie van het project Kustvisie naar de publieke omgeving opnemen.

#### Vlaanderen-België

Zeewering is op basis van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een bevoegdheid van het Vlaams Gewest. Gezien de Vlaamse overheid bevoegd is om maatregelen te nemen in dit kader, is het logisch dat zij optreedt als bevoegde overheid in het kader van het Complex Project Kustvisie.

Omdat de concessie- en vergunningverlening voor activiteiten op het Belgisch Continentaal Plat, met inbegrip van de procedure tot beoordeling van de milieueffecten, in handen is van de federale overheid, met name de staatssecretaris voor de Noordzee als vergunningverlenende overheid, zal het Complex Project Kustvisie samenlopen met afzonderlijke federale besluitvormingsprocessen over deze aangelegenheid.

Overleg tussen de Vlaamse en federale diensten zal daarom gevoerd in de overlegstructuur Beleidscommissie CP Kustvisie zodat de impact van voorstellen en maatregelen i.h.k.v. het complex project Kustvisie op de Mariene Ruimtelijke Planning in onderling overleg besproken worden.

Het overleg dat tussen de Vlaamse en federale diensten gevoerd worden in het kader van de beleidscommissie CP Kustvisie, doet niets af aan de van kracht zijnde federale procedures.

Voor het maken van afspraken met betrekking tot de van kracht zijnde procedures aan Vlaamse en federale zijde, zal een eenvoudig juridisch kader geformaliseerd worden onder de vorm van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Belgische staat en het Vlaams gewest aangaande activiteiten in de Noordzee.

### Samenstelling

De samenstelling van de beleidscommissie geeft uiting aan de samenwerking tussen het federale en het Vlaamse niveau en verzekert het engagement van de betrokken overheidsdiensten.

De beleidscommissie CP Kustvisie is als volgt samengesteld:

Federale overheid:

- Kabinet staatssecretaris De Backer
- FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
- FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
- FOD Mobiliteit
- Beheerseenheid voor het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM)
- Scheepvaartpolitie
- Ministerie van Defensie
- Kabinet Vandepuut

Vlaamse overheid:

- Kabinet Bourgeois
- Kabinet Crevits
- Kabinet Tommelein
- Kabinet Weyts
- Kabinet Muyters
- Kabinet Schauvliege
- het departement MOW,
- het agentschap MDK,
- het departement Economie, Wetenschap en Innovatie
- het departement Omgeving
- het agentschap voor Natuur en Bos
- het departement Landbouw en Visserij
- het agentschap Onroerend Erfgoed
- Toerisme Vlaanderen
- ILVO
- VLIZ
- INBO

Ook andere beleidsdomeinen binnen de federale en de Vlaamse overheid wiens bevoegdheid geraakt worden, kunnen aansluiten in functie van de agenda (bv. DOVO, ...).

De Beleidscommissie CP Kustvisie is geen louter ambtelijk college. De te behandelen materie bevat talrijke inhoudelijke aspecten, waarbij het belangrijk is de technische elementen verder uit te diepen. Alle te onderzoeken bouwstenen en werkzaamheden moeten echter resulteren in een efficiënte gedragen politieke besluitvorming.

De samenstelling van de commissie zal een transparante taakverdeling tussen de betrokken overheden bevorderen bij het verder brengen van de verschillende overeengekomen stappen. Bovendien garandeert de samenstelling een rechtstreekse doorvertaling naar het politieke niveau.

Omwille van het prerogatief van het Vlaamse beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken op vlak van kustveiligheid wordt de **voorzittersrol** opgenomen door het **kabinet Mobiliteit en Openbare Werken**.

## 4.2. Werkgroep Kustvisie

### Werkmethode

Het Complex Project Kustvisie heeft een strategische doelstelling op langere termijn waarbij de tussentijdse doelen nu nog niet vastliggen. De doelstellingen op kortere termijn zijn sterk afhankelijk van de relatie met het stakeholdersforum (zie hoofdstuk 5) en de mate waarin innovatie door inbreng van andere sectoren en afstemming met andere beleidsdomeinen ingang kan vinden.

De samenwerking tussen de beleidscommissie en de werkgroep zal daarom een bijzondere manier van denken en werken vergen. Een vaste projectstructuur waarin er diverse projectfasen zijn gedefinieerd tot ver in de toekomst zal de voortgang van het Complex Project Kustvisie niet bevorderen. Dergelijke aanpak laat immers te weinig flexibiliteit toe, en maakt dat de samenwerking niet anders kan dan focussen op het rapporteren over de origineel gekozen project portfolio.

De interactie tussen werkgroep, beleidscommissie en stakeholders moet flexibel en adaptief zijn in functie van de fase waarin het programma zich op dat moment bevindt. Dit vergt een andere manier van ondersteunen en rapporteren.

Vanwege de omvang en complexiteit van de doelstelling van het project, de veelheid aan betrokken beleidsdomeinen en belanghebbenden, en de diversiteit aan expertise die nodig is, kan het niet anders dan dat de werkgroep verder zal ingedeeld worden.

We doen beroep op het integraal project management model dat binnen veel grond-, weg- en waterbouwprojecten wordt toegepast. Het model is een samenwerkingsmodel. Vanuit verschillende disciplines wordt binnen een project samengewerkt om verschillende (deel)producten goed op elkaar te laten aansluiten, uiteindelijk resulterend in één integraal projectresultaat.

Binnen deze werkgroep worden 5 rollen opgenomen, met elk taken en verantwoordelijkheden:

|                   |  |
|-------------------|--|
| Procesteam        | Is (eind)verantwoordelijk voor het realiseren van de onderzoeksfase binnen de randvoorwaarden van tijd, geld en capaciteit. Geeft leiding aan de werkgroep, zorgt voor adequate bemensing en zorgt voor een goede interne samenwerking in het team en met in- en externe stakeholders. |
| Technisch team    | Is verantwoordelijk voor de technische uitwerking van het project tot een optimaal alternatief.  |
| Projectbeheersing | Is verantwoordelijk voor de integrale projectbeheersing (dit wil zeggen risicobeheer, scopemanagement, planningsbeheer, documentbeheer, informatie en rapportage). Biedt een actueel beeld van scope, tijd, budget, kwaliteit en risico's van het project.                             |

|                     |  |
|---------------------|--|
| Omgevingsmanagement | Is verantwoordelijk voor het strategisch omgevingsmanagement en gebiedsgerichte samenwerking met andere overheden, met belangengroepen en het operationeel omgevingsmanagement. Stuur experts aan op het gebied van communicatie en ruimtelijke/juridische procedures. |
| Contractmanagement  | Is verantwoordelijk voor de inhuur binnen het project. Zorgt voor een duidelijke vraagdefinitie voor de diensten voor de contractvorming, voor het aanbestedingsdossier, het contractmanagement enzovoort.   |

### Procesteam

Met het oog op de dagdagelijkse projectwerking wordt een procesteam opgericht.

Het procesteam krijgt een mandaat van de beleidscommissie CP Kustvisie. Het ontwikkelt een plan van aanpak – onderhavig document - dat door de commissie wordt vastgesteld. Na de vaststelling van dit plan zorgt het team voor de realisatie van de (deel)producten.

Het procesteam rapporteert over (deel)resultaten aan de beleidscommissie en bereidt de agenda en stukken van de beleidscommissie voor.

Het procesteam is samengesteld uit vertegenwoordigers uit alle betrokken Vlaamse beleidsdomeinen en deeltentiteiten, aangevuld met adviseurs over thema's die voor het ganse proces van het complex project relevant zijn (b.v. adviseur van het team complexe projecten).

In afspiegeling van de beleidscommissie wordt het procesteam voorgezeten door het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

De samenstelling van het team is flexibel en kan worden aangepast naargelang de evolutie van het Complex Project Kustvisie.

### Technisch team



Het technisch team is het geheel van projectteams die zich focussen op specifieke onderdelen van het Complex Project Kustvisie. De individuele leden van het technisch team rapporteren via het procesteam aan de beleidscommissie.

De opdrachten van de projectteams zijn divers, gaande van juridische thema's, communicatie voorbereiding, bouwtechnisch ontwerp, voorbereiden inspraakprocedures, begeleiding opmaak onderdelen van het MER, uitwerking financiering, enz... De taakstelling van een projectteam kan ook bestaan uit een loutere "liaison opdracht" omdat het project Kustvisie verband houdt met aspecten uit andere opdrachtgevende kaders, zoals b.v. het beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

De resultaten opgeleverd door deze teams zullen de bouwstenen vormen waarover binnen de beleidscommissie het gesprek zal gevoerd worden. Een aantal onderzoeksonderwerpen zijn reeds aangevat:

- Nut en noodzaak analyse
- Overzicht van de effecten van de klimaatverandering aan de Vlaamse Kust
- Screening en analyse van buitenlandse pilootprojecten
- Evaluatie uitvoering Masterplan Kustveiligheid
- Scenario-ontwikkeling voor toekomstige zeewering
- Bepalen nul-alternatief
- Evaluatie scenario's
- Financieringsanalyse
- Zandbeschikbaarheid
- Ecosysteemdienstbenadering
- Risicobeheersing

Deze lijst zal tijdens het traject van het complex project nog verder aangevuld worden.

Voor de aansturing van de projectteams wordt beroep gedaan worden op een groep van interne coördinatoren uit de verschillende betrokken beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

### [Projectbeheersing](#)

Leden binnen het procesteam krijgen de verantwoordelijkheid voor de projectbeheersing van het ganse complex project. Om de informatie over de projectbeheersing inzichtelijk te maken zal beroep gedaan worden op private marktpartijen.

### Omgevingsmanagement

Leden binnen het procesteam krijgen de verantwoordelijkheid voor het omgevingsmanagement van het ganse complex project. Ze doen dit in nauw overleg met de voorzitter van het stakeholderforum (zie hoofdstuk 5).

### Contractmanagement

Het inhoudelijke werk wordt uitgevoerd met de expertise beschikbaar binnen de overheidsentiteiten en grotendeels uitbesteed aan private marktpartijen.

Het departement Mobiliteit en Openbare werken is hoofd financier van het studiewerk en voorbereidend onderzoek van de activiteiten noodzakelijk voor het complex project en heeft daardoor de coördinerende rol op vlak van contractmanagement.

## Hoofdstuk 5: Communicatie- en participatietraject

### 5.1. Stakeholdersanalyse

#### Betrokkenheid bij startbeslissing en alternatievenonderzoeksnota

Een brede participatieve aanpak is cruciaal voor het welslagen van het Complex Project Kustvisie. Vermits een zeeeringsaanpak voor de lange termijn, en in het bijzonder de voorafgaandelijke noodzakelijke stappen, de belangen van quasi alle actoren en burgers in de kustzone raken, is het noodzakelijk snel duidelijkheid te verschaffen over de draagwijdte van de mogelijke oplossingsrichtingen.

Belanghebbenden zullen in eerste instantie betrokken worden via “Stakeholdersforum CP Kustvisie”.

Het participatieproces wordt geleid door de **gouverneur van West-Vlaanderen** als lokale ambassadeur.

Als onafhankelijke voorzitter is hij de inspirerende persoonlijkheid die kan helpen het onderwerp te “vertalen” naar een breed publiek.

Het participatieproces binnen het Stakeholderforum vervangt echter NIET de formele publieke inspraak die gekoppeld is aan enkele procedurele stappen i.h.k.v. de procesgang Complexe projecten.

De participatie binnen het Stakeholderforum is er vooral op gericht het probleemoplossend vermogen van maatregelen te vergroten door de expertise die bij de betrokken actoren zit aan te spreken en de discussie rond de noodzakelijke aanpak van extremere zeespiegelstijgingen breed te voeren.

Deze betrokkenheid werd reeds mogelijk gemaakt bij de opmaak van de startbeslissing van dit complex project en zal verder gecontinueerd worden bij de opmaak van de alternatieven onderzoeksnota en de conceptuele resultaten van het onderzoek.

#### Overzicht leden stakeholderforum

Gezien de brede focus van het project en de grootte van het onderzoeksgebied, hebben heel wat instanties belang om bij het project betrokken te zijn. Hieronder geven we een overzicht van alle actoren.

|                        |   |
|------------------------|---|
| Grensoverschrijdend    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Nederland:             <ul style="list-style-type: none"> <li>. Provinciebestuur Zeeland</li> <li>. Vlaams – Nederlandse Schelde Commissie</li> <li>.</li> </ul> </li> </ul> |
| Federale administratie | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Niet van toepassing wegens deelname aan beleidscommissie</li> </ul>  |
| Vlaamse Overheid       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Niet van toepassing wegens deelname aan beleidscommissie</li> </ul>  |

|                                       |   |
|---------------------------------------|---|
| Provinciebesturen                     | - Deputatie en diensten Provinciebestuur West-Vlaanderen                          |
| Lokale besturen en Intercommunales    | - Kustgemeenten   |
| Sectorale actoren op regionaal niveau | - Landbouw<br>- Natuur en milieu<br>- Economische actoren<br>- Recreatieve sector |
| Ruime bevolking                       | - Nog niet van toepassing   |

## 5.2. Kwaliteitsborging

### Wetenschappelijk comité

Een onafhankelijk wetenschappelijk-technisch comité zal worden opgericht om de kwaliteit te borgen van de oplossingen en varianten die tot stand komen in de kennisuitwisseling tussen overheid, stakeholders en het ruime publiek binnen het participatief proces

| CP KV Baten   | Academische experts | Universiteit | Email |
|---|---------------------|--------------|-------|
| Veiligheid (tegen overstromingen)   |                     |              |       |
| Toegankelijkheid (van de kusthavens)  |                     |              |       |
| Natuurlijkheid (van het fysieke en ecologische systeem)   |                     |              |       |
| Maatschappelijk functioneren (toerisme, recreatie, landbouw, visserij, transport, economie, etc.) |                     |              |       |

### Monitoring en voorbereidend onderzoek

#### MONITORING

Het verkennend onderzoek van de afgelopen jaren heeft aangetoond dat de zeekering van de toekomst ook vooruitgeschoven in zee kan gelegen zijn en dat een flexibele constructie, hoofdzakelijk bestaand uit zand, de voorkeur geniet.

Ten bate van het alternatievenonderzoek binnen het complex project is daarom gedetailleerde en gefundeerde kennis van de opbouw van de ondergrond van de zeebodem, tot een paar tientallen meter diep, essentieel. Omdat deze kennis actueel niet of tot een onvoldoende hoog detailniveau

beschikbaar is, zijn in-situ metingen en staalnames noodzakelijk. In 2018 start een grootschalige monitoringsprogramma om deze kennis te verwerven.

#### VOORBEREIDEND ONDERZOEK

In 2015 is een partnerschap van Vlaamse Universiteiten erin geslaagd bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek een Strategisch Basis Onderzoeks project (SBO) binnen te halen dat zeer relevant was in de context van het programma Vlaamse Baaien.

In het kader van dit SBO project CREST (Climate REsilient coaST), wordt onderzoek gevoerd naar meer nauwkeurige (numerieke) methodologieën voor het begroten van overstromingsrisico's langsheen de kust en de impact van golfoverslag op constructies, gebouwen en het gedrag van mensen binnenin, voor het zeer specifieke geval van de typische Vlaamse kustdwarsdoorsnede. Daarnaast wordt tevens onderzoek verricht naar het windgedreven (eolisch) zandtransport langsheen onze kust en wordt de vertaling van IPCC klimaatscenario's naar de Vlaamse kust in detail bestudeerd.

De meest voorkomende dwarsdoorsnede van de Vlaamse kust heeft een unieke zeer typische vorm. De doorsnede bestaat doorgaans uit een (zeer) ondiep voorland tot aan een harde dijk, die een promenade heeft tot aan een gebouw of lage stormmuur. De huidige rekenformules en methodieken voor het ontwerp van dergelijke stormwerende constructies (stormmuren) en gebouwen zijn veelal gebaseerd op internationale standaarden welke niet volledig aangepast en geoptimaliseerd zijn voor de Belgische specifieke situatie, zodat de ontwerper vaak verplicht is zeer veilige aannames te maken, resulterend in een te conservatief ontwerp.

Het complex project Kustvisie hanteert ook de filosofie "van een smalle, harde naar een brede, zachte kust". Het succes van de gerelateerde deelprojecten zal sterk afhangen van een beter inzicht en meer kennis van golfprocessen over ondiepe voorlanden en golfoverslag over kustverdedigingsconstructies. De terreinmetingen zullen hiertoe eveneens significant bijdragen.

Om deze nieuwe methodieken te toetsen op hun nauwkeurigheid t.o.v. de werkelijkheid, zijn meetgegevens van golftransformatie, -overslag en -krachten uit het terrein noodzakelijk. Dergelijke terreinmetingen zijn onmisbaar, omdat zij onverstoord zijn door model- en schaafeffecten.. Om die reden zal voor de komende 7 jaar een grootschalige proefopstelling met medewerking van de Vlaamse Overheid gebouwd worden en geëxploiteerd worden door het partnerschap van de universiteiten op een geschikte locatie aan de Vlaamse kust

## 5.2. Voorstel van communicatie en participatieaanpak

Bij de actorenanalyse en de structuur voor projectopvolging gaan we uit van een grote groep mogelijk betrokken actoren. In de loop van het proces zal dit verfijnd worden, enerzijds door een inkrimping van het onderzoeksgebied (na selectie van het voorkeursalternatief in het voorkeursbesluit), anderzijds op basis van de gewenste betrokkenheid van de actoren zelf. Er zal een onderscheid gemaakt worden tussen wie actief betrokken moet worden en wie enkel informatie wenst. Bij de groep die actief betrokken wordt, zal de krachtenveldanalyse mee aansturen hoe en wanneer dat best gebeurt.

In samenwerking met het stakeholdersforum, zal een communicatie- en participatieplan opgesteld worden, waarbij transparantie, overleg en partnerschap de sleutelbegrippen vormen.

Hieronder geven we de grote lijnen voor de informatieverstopping en het participatietraject.

### Informereren

Wanneer: op sleutelmomenten in het proces

Wie: varieert van gerichte informatie naar actoren tot ruime bevolking en geïnteresseerden

Kanalen:

- Websites
- Informatiemomenten
- Informatievergaderingen
- Persberichten
- Berichten in kanalen lokale besturen en actoren

### Participeren

Uitgangspunt bij een complex project is dat er, buiten de formele participatiemomenten, in een zeer vroeg stadium, voor de oplevering van afgewerkte rapporten, met de betrokken actoren overlegd wordt.

- Informele participatie
  - Wanneer:
    - Continu doorheen het proces
  - Wie:
    - Leden stakeholderforum CP Kustvisie
    - Ruime bevolking via informatiemomenten
- Formele participatie
  - Adviesverlening
    - Wanneer:
      - Alternatievenonderzoeksnota
      - Voorontwerp voorkeursbesluit
      - Projectonderzoeksnota
      - Voorontwerp projectbesluit
    - Wie:
      - Vlaamse administraties (gecoördineerd advies per beleidsdomein)
      - Strategische adviesraden op Vlaams niveau
      - Lokale overheden
  - Openbaar onderzoek / raadpleging
    - Wanneer:
      - Alternatievenonderzoeksnota
      - Ontwerp voorkeursbesluit
      - Projectonderzoeksnota
      - Ontwerp projectbesluit

- Wie: elke geïnteresseerde

Bij de actualisaties van de procesnota zullen ook de andere fases uitgewerkt worden.

## Hoofdstuk 6. Vervolgstappen en vooropgestelde timing

In de tabel hieronder wordt het vervolgtraject geschetst, met de vooropgestelde timing bij de verschillende stappen, voor zover dit op dit moment kan vastgelegd worden.

Met het nemen van de startbeslissing door de Vlaamse Regering op 22 december 2017 is de verkenningsfase afgerond, en kan de onderzoeksfase worden opgestart.

De eerste belangrijke inhoudelijk stap binnen deze fase, is de opmaak van de alternatievenonderzoeksnota, die de kader van het onderzoek en de te bestuderen oplossingsalternatieven zal vastleggen. Dit zal de eerste helft van 2018 in beslag nemen. Nadien, in het najaar 2018, wordt een publieke raadpleging georganiseerd over deze nota. Pas daarna kan het geïntegreerd onderzoek effectief van start gaan.

| Stap   | Timing (streefdoel)   | fase                 |
|--|-----------------------|----------------------|
| Installatie stakeholderforum   | 31/03/2017            | Verkenningsfase      |
| Tweede overleg stakeholderforum  | 28/09/2017            |                      |
| Startbeslissing VL. Reg.   | 22/12/21017           | Start onderzoeksfase |
| Informatie naar het ruime publiek  | Voorjaar 2018         | Onderzoeksfase       |
| Opmaak alternatievenonderzoeksnota   | Zomer 2018            |                      |
| Publieke raadpleging (30d) over alternatievenonderzoeksnota en adviesverlening (45d) | Oktober-november 2018 |                      |
| Verwerking raadpleging + richtlijnen dienst Mer (30d)                                |                       |                      |
| Geïntegreerd onderzoek:<br>- strategisch m.e.r.<br>- doorrekening kosten             | 2019                  |                      |

|   |  |                       |
|---|--|-----------------------|
| - xxx   |  |                       |
| Goedkeuring S-MER (30d) en andere onderzoeken                   |  |                       |
| Opmaak synthesesnota en voorontwerp voorkeursbesluit            |  |                       |
| Adviesverlening over voorontwerp van voorkeursbesluit (30d)     |  |                       |
| Verwerken adviezen  |  |                       |
| Vaststellen ontwerp van voorkeursbesluit door bevoegde overheid |  |                       |
| Openbaar onderzoek over ontwerp van voorkeursbesluit (60d)      |  |                       |
| Verwerken opmerkingen OO  |  |                       |
| Principiële vaststelling voorkeursbesluit                       |  |                       |
| Advies Raad van State   |  |                       |
| Voorkeursbesluit  |  |                       |
| Bekendmaking voorkeursbesluit en publicatie in BS (14d)         |  | Start uitwerkingsfase |
| Projectbesluit  |  | Start uitvoeringsfase |



## Hoofdstuk 7: Financiële afspraken

### 7.1. Raming van de middelen m.b.t. het proces

Voor de onderzoeksfase zullen een reeks proceskosten dienen gemaakt te worden. In eerste instantie betreft het onderzoekskosten voor het vergelijken van de alternatieven en het maken van een financiële inschatting van de kostprijs voor de realisatie van elk alternatief. De onderzoekskosten worden gefinancierd in overeenstemming met de klassieke bevoegdheidsverdeling.

### 7.2. Raming van de middelen m.b.t. de uitvoering (een globale inschatting)

Het noodzakelijke budget voor de uitvoering hangt nauw samen met de oplossing die gekozen zal worden in het voorkeursbesluit. Tijdens de onderzoeksfase wordt het benodigde budget voor alle te onderzoeken alternatieven geraamd. Realisatiekost vormt een essentieel onderdeel van het onderzoek. Dit moet toelaten om een gefundeerde keuze te maken voor het meest wenselijke en haalbare alternatief. Naast realisatiekosten wordt ook rekening gehouden met mogelijke onderhouds- en beheerskosten.

### 7.3. Onderzoek naar financieringsmogelijkheden

Er wordt in de onderzoeksfase gestart met een studie naar de financieringsmogelijkheden van de projectalternatieven.